

**"NADGRADNJA ŠTUDIJSKIH PROGRAMOV MAKEDONŠČINE
KOT TUJEGA JEZIKA"
- PROJEKT TEMPUS PROGRAMA**

V obdobju od 14. januarja 2010 do 14. julija 2012 je na Filološki fakulteti "Blaže Koneski" Univerze "Sv. Ciril in Metod", je pod vodstvom prof. dr. Iskre Panovske-Dimkove potekal mednarodni projekt v okviru programa Tempus "Nadgradnja študijskih programov makedonščine kot tujega jezika". Delo na projektu je potekalo na Katedri za makedonščino in južnoslovanske jezike v sodelovanju s Centrom za testiranje in certificiranje makedonščine kot drugega/tujega jezika (CETISMAK, <http://www.cetismak.edu.mk/>). Proračun projekta je znašal nekaj manj kot 600 tisoč evrov.

Glavni cilj projekta je bil nadgraditi učne načrte oz. študijske programe za makedonščino kot tuji jezik na univerzah v Republiki Makedoniji, ki so pri projektu sodelovale kot partnerske institucije. S tako nadgrajenimi učnimi načrti bi tujim študentom ponudili nove, usklajene in strokovno izpopolnjene učne načrte za makedonščino kot tuji jezik v skladu z najnovejšimi dognanji stroke povpraševanjem na tržišču, pa tudi z zahtevami bolonjske prenovе ter ob uporabi referenčnega dokumenta Skupni evropski jezikovni okvir.

Konzorcij projekta je sestavljalo sedem univerz, in sicer štiri iz Republike Makedonije (Univerza "Sv. Ciril in Metod", UKIM, Skopje, ki je bila nosilka in koordinatorica projekta, Univerza "Sv. Kliment Ohridski", UKLO, Bitola, Univerza "Goce Delčev", UGD, Štip, in Univerza "American College", UACS, Skopje), ter tri iz članic Evropske unije (Univerza v Ljubljani, Republika Slovenija, Jagiellonska Univerza v Krakovu, Republika Poljska, in Univerza v Bedfordshireu, Velika Britanija).

Specifični cilji projekta so bili naslednji:

1. uskladitev in nadgradnja obstoječih učnih načrtov /študijskih programov,
2. izdelava treh učbenikov za makedonščino kot tuji jezik: na začetni (A), nadaljevalni (B1) in izpopolnjevalni ravni (C1),
3. definiranje ustreznih postopkov za preverjanje in ocenjevanje znanja na višji stopnjah v skladu z evropskimi standardi.

Za doseg te ciljev so bile izvedene naslednje aktivnosti:

1. Uskladitev in nadgradnja obstoječih učnih načrtov/študijskih programov

Projektne aktivnosti so potekale v dveh smereh:

a. Prestrukturiranje obstoječih učnih načrtov makedonščine za tujce na UKIM in uvedba učnih načrtov za makedonščino kot tuji jezik na partnerskih univerzah v Makedoniji.

Učni načrti, ki so na UKIM veljali do začetka projekta, niso (več) ustrezali potrebam študentov, ki so makedonščino študirali kot tuji jezik, zato se je že nekaj časa kazala potreba po njihovem prestrukturiranju. Zato se je zdelo smiselno na začetku organizirati usposabljanja in delavnice, na katerih bi se makedonski timi lahko usposobili za nadgradnjo obstoječih tečajev in za oblikovanje novih učnih načrtov, ki bi bili bolj usklajeni s sistemom ECTS in z načeli Bolonjske deklaracije. Organiziranih je bilo pet usposabljanj: tri so izvedli sodelavci Univerze v Ljubljani (marca in maja 2010 ter aprila 2011), dve pa sodelavci Jagelonske univerze iz Krakova (novembra 2010 in maja 2011).

Delovne skupine makedonskih partnerjev iz vseh štirih partnerskih univerz so nato začele razvijati učne načrte za makedonščino kot tuji jezik, ki naj bi ustrezali potrebam študentov in ki bi jih bilo možno vgraditi v ustrezne študijske programe. Kot rezultat tega je UKIM ponudila šest semestrskih tečajev "Makedonščina za tuje študente 1-6", in sicer v obsegu 2+2 uri na teden. Tečajji so oblikovani tako, da ustrezajo šestim ravnem jezikovne zmožnosti, kot so prepoznane v Skupnem evropskem jezikovnem okviru (od najnižje A1 do najvišje C2).

Poudariti je treba, da so bili na univerzah UKLO, UGD in UACS učni načrti za makedonščino kot tuji jezik izdelani in ponujeni prvič in so tako zadostili povečanim potrebam in interesu tujih študentov s teh univerz po učenju makedonskega jezika. Trenutno tako pedagoška fakulteta UKLO iz Bitole ponuja šest tečajev makedonščine kot tujega jezika (A1–C1) za tuje študente, ki želijo pridobiti diplomu učitelja makedonščine in angleščine/nemščine/francoščine obseg teh tečajev je 3+2 uri na teden). Svojim študentom, ki prihajajo v glavnem iz Turčije, štipska UGD ponuja dva intenzivna enosemestrski tečaja (na ravni A1 in A2) v obsegu 10+10 ur na teden, Univerza "American College" pa ponuja šest tečajev (A1–C1) v obsegu 2+1 ura na teden.

V študijskem letu 2010/2011 so bili na vseh štirih univerzah učni načrti za makedonščino kot tuji jezik tudi preizkušeni. Po posvetovanju s kolegi na partnerskih univerzah iz EU in na podlagi rezultatov pilotiranja so bili učni načrti ustrezno popravljeni in dopolnjeni, v študijskem letu 2011/2012 pa

tudi uradno uvedeni v študijske programe na vseh štirih makedonskih univerzah.

Z novimi učnimi načrti pa se je pokazala tudi potreba po ustreznem jezikovnem testu, ki naj bi ga študentje opravljali pred začetkom pouka z namenom, da se jih uvrsti v ustrezne skupine glede na njihovo predznanje makedonščine kot tujega jezika. Razvit je bil uvrstitveni test, na podlagi katerega so bili na Seminarju makedonskega jezika, književnosti in kulture v Ohridu junija 2012 študentje uvrščeni v ustrezne skupine. Test so preizkusili tudi študentje makedonščine pri Oddelku za slovenistiko Univerze v Ljubljani.

b. Uvedba novega, drugega izbirnega modula za profesorje makedonščine kot tujega jezika.

Pri izdelavi modula so sodelavci Katedre za makedonščino in južnoslovanske jezike sodelovali z evropskimi kolegi, predvsem s kolegi z Jagelonske univerze. Končna verzija modula je bila pripravljena junija 2011, nato pa so jo sprejeli pristojni organi Filološke fakultete "Blaže Koneski" UKIM. Trenutno je modul skupaj z drugimi študijskimi programi Filološke fakultete v postopku akreditacije in naj bi se uradno začel izvajati v študijskem letu 2013/2014. Kot drugi izbirni modul bo ta modul na voljo vsem študentom Filološke fakultete "Blaže Koneski", ki si želijo pridobiti diplomo profesorja makedonščine kot tujega jezika.

Modul traja šest semestrov in poleg splošnih vsebuje tudi naslednje specifične predmete: Načela usvajanja tujega jezika 1 in 2, Metodični pristopi v poučevanju makedonščine kot tujega jezika, Skupni evropski jezikovni okvir, Tehnike testiranja, Pregled gramatike makedonščine kot tujega jezika, Metodika jezikovnih veščin, Oblikovanje tečaja makedonščine kot tujega jezika, Makedonska kultura in civilizacija, Poučevanje makedonščine kot tujega jezika (v slovanskem in v neslovanskem kontekstu) in Pregled makedonske sodobne književnosti.

2. Izdelava treh učbenikov za makedonščino kot tuji jezik – za začetno, nadaljevalno in izpopolnjevalno stopnjo

Vsled pomanjkanja učbenikov makedonščine kot tujega jezika, pripravljenih v skladu s priporočili dokumenta Skupni evropski jezikovni okvir, je bilo usposabljanje s strani partnerskih univerz usmerjeno v glavnem na prenašanje izkušenj in svetovanje pri oblikovanju treh učbenikov: za začetno (A), nadaljevalno (B1) in izpopolnjevalno (C1) stopnjo jezikovnega znanja – v skladu s sodobnimi standardi.

Gradivo za učbenike in učbeniki so bili preizkušeni večkrat, tako na vseh makedonskih univerzah in na mednarodnem Seminarju makedonskega

jezika, književnosti in kulture v Ohridu kot tudi na Univerzi v Ljubljani. Vzporedno s preizkušanjem gradiv so ves čas tekli tudi recenzentski postopki in kontinuirana redakcija: z Univerze v Ljubljani so pomemben delež v recenzentskih postopkih prevzele dr. Ina Ferbežar, doc. dr. Nataša Piriš-Svetina in doc. dr. Namita Subiotto (ta je vse učbenike tudi preizkusila), sodelovala pa sta tudi prof. dr. Władysław Miodunka in prof. dr. Přemislav Turek z Jagelonske univerze. »Domača« recenzenta učbenikov sta bila dva redna profesorja Filološke fakultete "Blaže Koneski", prof. dr. Ljudmil Spasov in prof. dr. Maksim Karanfilovski.

Maja 2012 so bili natisnjeni naslednji trije učbeniki: "Božilak", učbenik za makedonščino kot tuji jezik za začetno raven avtoric prof. dr. Tatjane Gočkove-Stojanovske in prof. dr. Iskre Panovske-Dimkove, "Dzunica", učbenik za makedonščino kot tuji jezik za nadaljevalno raven avtorice mr. Gordane Aleksove, in "Vinožito", učbenik za makedonščino kot tuji jezik za izpopolnjevalno raven avtorjev prof. dr. Anete Dučevske in prof. dr. Simona Sazdova. Vsi učbeniki so namenjeni odraslim govorcem, ki se želijo (na)učiti makedonščine – od najnižje (A) ravni do zahtevnejših ravni (C). So sodobno oblikovani, opremljeni z izvirnimi fotografijami in študijskimi posnetki besedil za poslušanje na cedehih.

Učbenik "Božilak" je namenjen tako absolutnim začetnikom kot tistim, ki že imajo nekaj predznanja makedonščine, njegov cilj pa je, da učeče se ob pomoči učitelja »pripelje« do takšne ravni znanja makedonščine, da bodo lahko ustrezno komunicirali o vsakdanjih temah v enostavnih govornih situacijah.

Konceptualno je "Božilak", ki obsega 120 strani, sestavljen iz osmih lekcij, od katerih ima vsaka izviren naslov – kakšno makedonsko narodno modrost ali pregovor. Cilj uvodne lekcije je seznanitev učečih se z makedonsko azbukico in naglaševanjem. Vsaka od naslednjih osmih lekcij omogoča učečim se, da se izpopolnjujejo v vseh štirih jezikovnih veččinah, tudi v kreativnem pisanju. Vsaka lekcija se konča s slovničnimi vajami za vadenje skladenjskih in drugih struktur, primernih za začetno, t. i. preživetveno raven. Na koncu učbenika so dodani kratek pregled slovničnih struktur, rešitve vaj in transkripcija besedil za poslušanje.

Ker je učbenik "Božilak" namenjen začetnikom, so vsa navodila k nalogam prevedena v več jezikov. Zaradi različnih ciljnih publik (govorci različnih prvih jezikov) so bile pripravljene tri izdaje učbenika, vsaka med njimi ima poleg navodil v makedonščini tudi navodila v treh različnih jezikih (skupaj je bilo tako pripravljenih devet prevodov navodil): v t. i. balkanski izdaji so navodila prevedena v albanski, turški in grški jezik, v t. i. slovanski izdaji v ruski, poljski in hrvaški jezik, v t. i. evropski izdaji pa so navodila v angleščini, nemščini in francoščini.

Konceptualno in strukturno pomeni učbenik za nadaljevalno stopnjo "Dzunica" nadaljevanje učbenika "Božilak". Na 160 straneh prinaša osem tematskih sklopov z besedili in vajami, ki naj bi učečega se privedli do znanja makedonščine na ravni B1 Skupnega evropskega jezikovnega okvira, to pomeni do ravni sporazumevalnega praga oz. samostojnega govorca. Tudi ta učbenik ima dodatke: kratek slovnični pregled, rešitve vaj in besedila za poslušanje.

Učbenik "Vinožito" je namenjen pred vsem slušateljem v izpopolnjevalnih skupinah na Seminarju za makedonski jezik, književnost in kulturo, pa tudi študentom, ki študirajo makedonščino na tujih univerzah. Učbenik je zasnovan podobno kot oba opisana, osem tematskih sklopov pa prinaša bolj specifične teme – tako vsebinsko kot kar zadeva slovnične strukture – saj gre za raven znanja, ki je v Skupnem evropskem jezikovnem okviru opredeljena kot raven učinkovitega uporabnika jezika. Učbenik ima tri dodatke: slovnične vaje, pregled veznikov v makedonščini in t. i. slovnični opomnik, v katerem so na kratko predstavljene nekatere specifičnimi slovničnimi temami (nominalizacija, izražanje modalnosti, dastavki, glagolski način, izražanje časa itd.).

Uvajanje novih, bolj komunikacijsko usmerjenih konceptov za izdelavo učbenikov je pomenilo tudi uvajanje nove, sodobnejše metodologije v pouk makedonščine, uvajanje medkulturnega in interdisciplinarnega pristopa, uporabo novih tehnologij pri pouku ter uvajanje postopkov kontinuiranega preverjanja znanja študentov.

3. Izdelava testa iz znanja makedonščine kot tujega jezika (TEMAK) na izpopolnjevalni ravni (C1) in priprava spremljevalnih priročnikov

Med strokovnimi usposabljanji, ki so jih izvajale partnerske univerze iz EU, je bilo eno usposabljanje bilo namenjeno izključno jezikovnemu testiranju. Posebno pomembna vloga je pri tem pripadla eminentnemu strokovnjaku s področja testiranja tujega jezika iz Velike Britanije dr. Anthonyju Greenu z Univerze v Berdfordshireu, ki ga je kot svojega dolgoletnega sodelavca in predavatelja priporočilo združenje evropskih jezikovnih testatorjev ALTE (www.alte.org).

Dejavnosti na področju testiranja in certificiranja makedonščine so v tem projektu obsegale

- pripravo treh ločenih testov (en demonstracijski in dva živa testa) – test TEMAK na izpopolnjevalni ravni (C1) logično dopolnjuje ponudbo že obstoječih testov: TEMAK na začetni ravni (A1) in TEMAK na nadaljevalni ravni (B1);

- izvedbo poskusnega testiranja: opravljeni sta bili dve pilotiranji (v Sloveniji in v Makedoniji), nato pa je bila opravljena evalvacija, revizija testa in pripravljena verzija za uradno uporabo;
- pripravo lestvic za ocenjevanje in točkovanje, ki so bile razvite v skladu z evropskimi standardi (pa tudi po vzorcih lestvic, ki se porabljajo v britanskih, poljskih in slovenskih testih);
- izdaja ustreznega certifikata o znanju makedonščine kot tujega jezika: oblikovan je bil nov model certifikata, ki ustreza TEMAK-u za izpopolnjevalno raven (za ta namen je delovna skupina opravila primerjavo modelov certifikatov z evropskih partnerskih univerz);
- pripravo ustrezne dokumentacije, tj. priročnikov za kandidate, izvajalce izpitov in avtorje izpitnih gradiv; natisnjeni so bili trije priročniki avtoric prof. dr. Anete Dučevske, prof. dr. Lidije Arizankovske in mr. Marije Paunove;
- nadgradnjo Pravilnika za izvajanje TEMAK-a in drugih dokumentov, ki urejajo pravne vidike postopka testiranja in certificiranja makedonščine kot tujega jezika.

K uspešni realizaciji projekta so prispevale tudi naslednje dodatne aktivnosti:

- nakup in namestitve nove laboratorijske in računalniške opreme: nameščena sta bila dva fonolaboratorija – eden na UKIM in eden na UKLO;
- obiski makedonskih delovnih skupin na Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Univerzi v Ljubljani, Centru za poljski jezik in kulturo pri Jagelonski Univerzi v Krakovu, in Centru za raziskave na področju učenja in vrednotenja angleškega jezika (CRELLA) pri Univerzi v Bedfordshireu;
- kontrola kakovosti testov in priročnikov v obliki recenzij (tako s strani evropskih partnerjev kakor tudi s strani domačih univerzitetnih profesorjev);
- spremljanje procesa uporabe novih učnih načrtov;
- diseminacijske aktivnosti, ki so med drugim vključevale različne predstavitve makedonski in mednarodni akademski javnosti ter vzdrževanje in posodabljanje spletnih strani.

Rezultati projekta "Nadgradnja študijskih programov makedonščine kot tujega jezika" v celoti pokrivajo področje učenja, poučevanja in ocenjevanja makedonščine kot tujega jezika, hkrati pa predstavljajo trden temelj za nadaljnjo pripravo nujno potrebnih specializiranih učbenikov za različne ciljne publike (npr. za Makedonce v diaspori, za različne poklicne profile

kandidatov (pravo, ekonomija, medicina ipd.), za otroke in mladino), pa tudi za učenje na daljavo.

Iskra Panovska-Dimkova
Tatjana Gočkova-Stojanovska